

ANUARIO BRIGANTINO

Historia - Arte - Literatura - Antropoloxía - Entidades culturais e deportivas - Acontecementos do ano - Administración Municipal

Fundado por D. Francisco Vales Villamarín

Comité científico

Alfredo Erias Martínez (director)

Xosé Mª Veiga Ferreira (subdirector)

Xulio Cuns Lousa (secretario)

Fernando Alonso Romero

Manuel Ares Faraldo

Xosé Ramón Barreiro Fernández

José Antonio Fernández de Rota y Monter

José García Oro

José Antonio Miguez Rodríguez

Luis Monteagudo García

Colaboradores técnicos:

Nadine Mary Couceiro Vicos

María Elena Carro Vieites

Jesús Antonio Fraga Sánchez

Alberto López Fernández

Carmen López Villasol

Leonor Sánchez Edreira

Mª Isabel Sánchez Edreira

Olaia Torres Vázquez

M^a del Pilar Vázquez Ares

EXCMO. CONCELLO DE BETANZOS

2004

nº 27

Dos traballos asinados
responden os seus autores; dos
demais, a dirección do
ANUARIO BRIGANTINO

Data límite de admisión de
orixinais:
31 de **MARZO**

**REDACCIÓN
INTERCAMBIO**

Excmo. Concello de Betanzos
**Arquivo e Biblioteca
Municipais**
Rúa Emilio Romay, 1
15300 Betanzos, A Coruña
Tlf. (981) 771946
alfredo.erias@betanzos.dicoruna.es

**O INDICE XERAL DO ANUARIO
BRIGANTINO** (desde 1948 ata hoxe) pode
consultarse na páxina web oficial do Concello
de Betanzos, **<http://www.betanzos.net>**

Así mesmo, intégrase nas bases de datos da
BIBLIOTECA XERAL da **UNIVERSIDADE DE
SANTIAGO DE COMPOSTELA**, accesible na
páxina: **<http://busc.usc.es>**

Tamén aparece nas bases de datos **RISO** e
ISOC, esta realizada polo «**CENTRO DE
INFORMACIÓN Y DOCUMENTACIÓN
CIENTÍFICA**» (C.I.N.D.O.C.) do **C.S.I.C** e que
ofrece información sobre artigos publicados en
máis de 1.000 revistas especializadas nos
diferentes campos do coñecemento das
Humanidades ou Ciencias Sociais (C/ Pinar, 25,
3º, 28006 Madrid, tf.: 914112220, Fax: 915645069).

Cuberta:

Conxunto de fragmentos de torques que integran o chamado Tesouro de Xanceda. Museo Arqueolóxico e Histórico de San Antón (A Coruña). Foto: Lois Ladra.

Contracuberta:

Mes de Xaneiro do calendario medieval da igrexa de Santa María do Azogue, de Betanzos. Debuxo (e cromatismo hipotético) de Alfredo Erias.

Deseño da cuberta, composición e maqueta: Alfredo Erias.

Depósito legal: C-680/96

ISSN: 1130-7625

Imprime: LUGAMI -Betanzos-

Ilmo. Sr. Don Manuel Lagares Pérez

*Alcalde-Presidente do Excmo. Concello
de Betanzos*

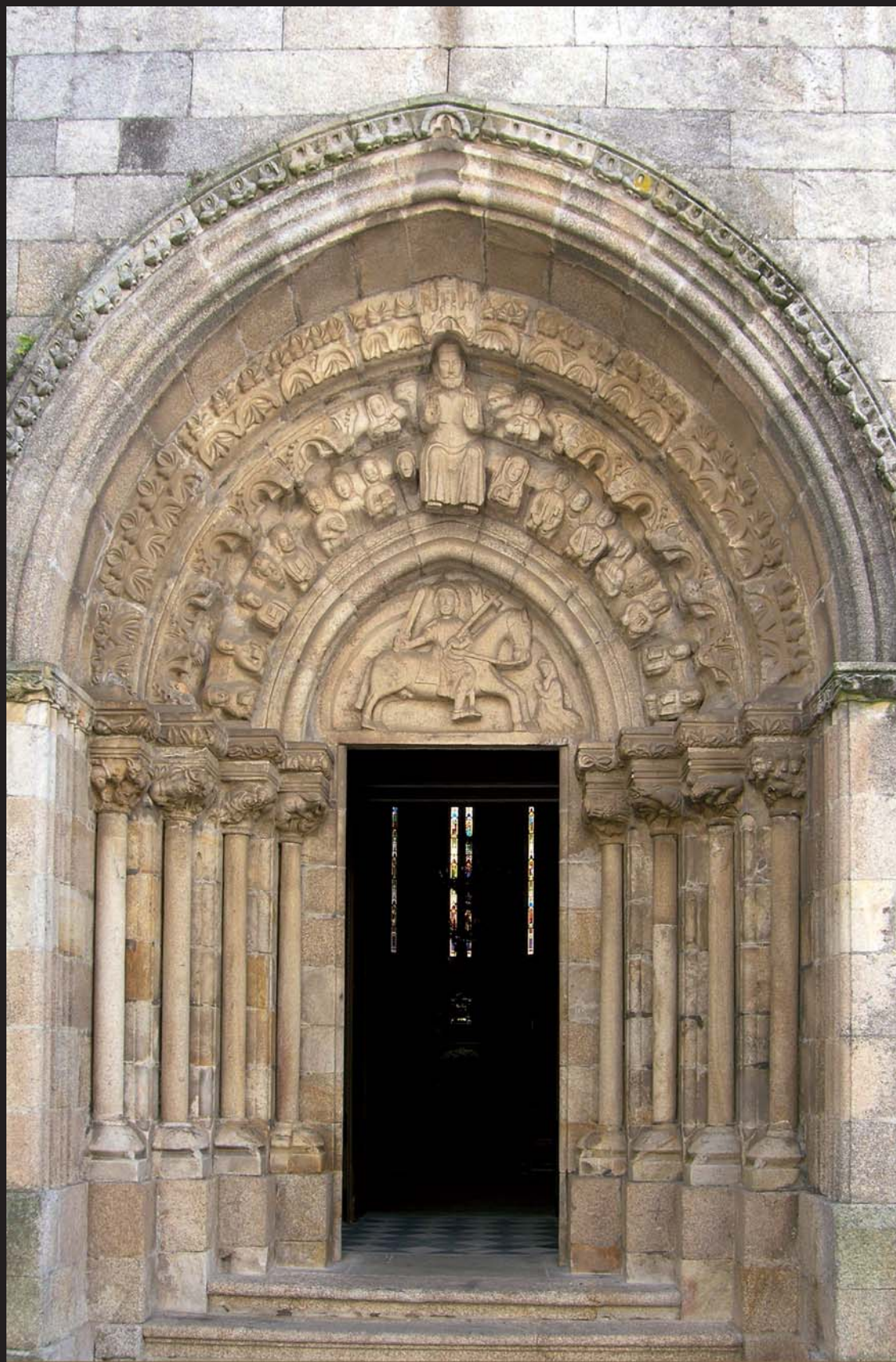
Este ano 2004 correspondeulle a Betanzos e a min, como Delegado Rexio, representar ó Antigo Reino de Galicia nas solemnidades do Corpus en Lugo, e eso lémbreme que, de algún xeito, e particularmente a través do *Anuario Brigantino* no terreo cultural, a nosa cidade, a vella capital de provincia, recupera pouco a pouco o protagonismo e a presenza de que gozou ata 1834, hai agora 170 anos. Pero non sempre podemos lembrar cousas boas, porque o Anuario perdeu un dos seus máis senlleiros colaboradores, Don Antonio Meijide Pardo, membro de número da Real Academia Galega e de outras nacionais e estranxeiras, a quen se lle concedera a Cruz de Alfonso X o Sabio e a Medalla Castelao, etc, pero, sobre todo, un dos máis grandes historiadores de tódolos tempos en Galicia, sabio onde os houbera, humilde e traballador, que axudou a levantar o nivel do *Anuario Brigantino*. Sempre estaba na súa presentación. Era un namorado de Betanzos. Non o esqueceremos.

A nivel xeral tamén foi un ano duro por culpa do terrorismo, que atacou varios trens de pasaxeiros en Madrid o 11 de marzo, deixando centos de mortos inocentes. Por eso en Betanzos, como en toda España, tivo lugar o día 13 unha das máis grandes manifestacións que se recordan baixo o lema «Coas vítimas, coa Constitución e pola derrota do terrorismo». Con tolerancia e cultura confío que estas atrocidades vaian desaparecendo das nosas vidas e de todo o mundo.

Tamén houbo este ano cousas boas. Entre moitas outras, por exemplo, a presentación de libros de Antonino Vázquez Bonome, de Xesús Torres, de Xulio Cuns, de Xesús Fraga ou de Xabier López. Este novelista, ademais, un dos nosos concelleiros, foi galardoado co Premio Nacional da Crítica, no apartado de lingua galega, pola súa obra *A vida que nos mata*, premio auspiciado pola Asociación Española de Críticos Literarios que se fallou en Pamplona.

O meu especial agradecemento ás institucións que nos axudan co *Anuario* (Deputación Provincial, Banco Etcheverría, Caixa Galicia e Fundación Manuel Villuendas Pena), a tódolos colaboradores, a D. Francisco Díaz, Delegado de Cultura, e ós membros do Comité Científico, encabezado polo Director, Alfredo Erias.

¡GRACIAS INFINIDAS!

Portada da igrexa gótica de Santiago, de Betanzos (s. XIV-XV). Foto: Alfredo Erias.

ÍNDICE

Historia...

- *Túmulos prehistóricos no Concello de Monfero, polo GRUPO DE ARQUEOLOXÍA DA TERRA DE TRASANCOS..... 11
- *Arte rupestre do Concello de Barcelos (Portugal): Subsídios para o seu estudo, por FERNANDO COIMBRA..... 37
- *La diosa céltica Coventina en las Islas Británicas, Las Galias y Galicia, por M. ALBERRO..... 71
- *Os torques do Castro de Xanceda (Xanceda, Mesía, A Coruña), por LOIS LADRA 91
- *Cerimonias celtas de entronización real na Galiza, por ANDRÉS PENA GRAÑA..... 117
- *La figura de mujer del petroglifo da Pena Furada (Figueiras, Santa Mariña de Lesa, Coirós, A Coruña), por FERNANDO ALONSO ROMERO..... 161
- *Referencias documentais ó concello de Abegondo durante a Alta Idade Media, por MAXI REI..... 179
- *Foi Galiza un reino?, por ANTÓN COSTARICO..... 199
- *Nova aproximación ao estudio documental da Real Audiencia de Galicia: os preitos e expedientes de mosteiros, por GABRIEL QUIROGA BARRO..... 205
- *Botas y espadas en la secreta sociedad de la escuadra y el compás: la masonería y los militares en la Historia de España, por ALBERTO VALÍN FERNÁNDEZ 223
- *La Coruña en el reinado de Fernando VII: Manifestaciones político-religiosas y religiosidad popular, por Mª CONSUELO MARIÑO BOBILLO..... 243
- *A Familia Poza: un exemplo de republicanismo e librepensamento en Pontevedra, por CARLOS PEREIRA MARTÍNEZ..... 265
- *Antiguas prácticas tradicionales de la isla de Ons relacionadas con el embarazo y el parto MARÍA A. CASTROVIEJO BOLÍBAR y FERNANDO ALONSO ROMERO 313
- *O “CENTRO BETANZOS” DE BOS AIRES: CEN ANOS DE VIDA, 1905-2005, por XESÚS TORRES REGUEIRO..... 325
- *LOTERÍA DE NAVIDAD, 1932: El segundo premio, en Betanzos, por JOSÉ-DOMINGO VALES VÍA..... 371
- *Un recluso en Betanzos, llamado Vicente Ferrer, por VICENTE DE LA FUENTE 383
- *Apunte biobibliográfico sobre D. Antonio Meijide Pardo, por JAVIER LÓPEZ VALLO

Arte, Literatura, Antropoloxía...

- **Para as Muchachas de Ciudad Juárez [México]*, por OLGA PATIÑO NOGUEIRA 404
- *Un eco del *FISIÓLOGO* en Santo Tomé Vello de Maside, por CARLOS SASTRE VÁZQUEZ..... 405

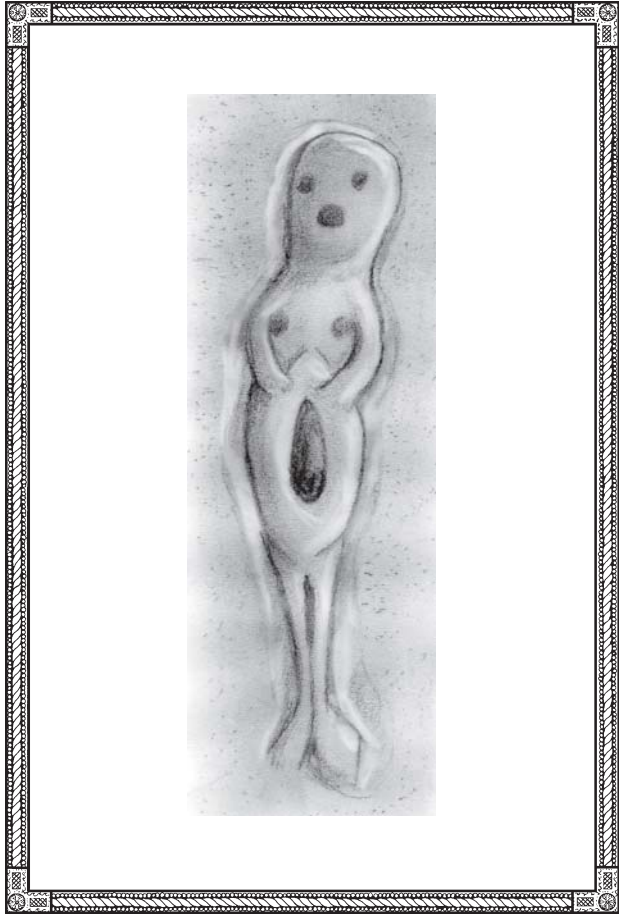
*O calendario medieval da igrexa de Santa María do Azougue: un achegamento ás súas imaxes, por ALFREDO ERIAS MARTÍNEZ.....	415
*Viviendas de judíos y conversos en Galicia y el Norte de Portugal, por EMILIO FONSECA MORETÓN.....	431
*El Ferrol que pudo haber sido: El “Proyecto de Reforma y Ensanche de la Población” de Ferrol, de Santiago Rey Pedreira (1930), por EMILIO ARGIZ VÁZQUEZ..	467
*O pintor Seijo Rubio e Betanzos: A feminidade da paisaxe mariñá, por JAVIER GONZÁLEZ FERNÁNDEZ.....	479
*Manuel Oliveira Guerra e a revista <i>Céltica</i> no camiño da irmandade galego-portuguesa, por CONCEPCIÓN DELGADO CORRAL.....	491
*LAXEIRO, una personalidad inolvidable, por ANDRÉS BEADE DOPICO.....	507
*Apuntes gráficos dunha orquestra popular das Mariñas: Os Rambalts, por XULIO CUNS LOUSA e XOSÉ Mª VEIGA FERREIRA.....	515

Entidades culturais e deportivas...

*FUNDACIÓN CIEC, Centro Internacional de la Estampa Contemporánea.....	531
*FOTOPOLÍMEROS-INTAGLIO-TYPE: alternativa no tóxica de grabado, por ANNE HEYVAERT.....	543
*Outras entidades.....	547

Acontecementos do ano

*Ofrenda que fai o Alcalde-Presidente da Moi Nobre, Sempre Leal e Real Cidade de Betanzos dos Cabaleiros, como Delegado do Antigo Reino de Galicia, no día da Infraoitava do Corpus Christi, na Igrexa Catedral de Lugo, o presente ano de dous mil catro.....	577
*Pregón da VIª Feira Franca Medieval, por ÁNXELES PENAS.....	579
*Pregón das Festas Patronais de San Roque, por JOSÉ LUIS CUERDA.....	583
*Cincuentenario de Santa María do Azougue como Copatrona da Cidade, por Mª Mercedes Morandeyra Fajardo de Andrade.....	586
*Función do Voto, por MANUEL LAGARES PÉREZ.....	589

HISTORIA...

Retablo do Arcebispo Pedro de Ben (ca. 1525), obra de Cornelius de Holanda, Igrexa de Santiago, de Betanzos. Foto: Alfredo Ertas.